

НАПОВНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ЦАПИК Дар'я, СОЛОГУБ Любов, здобувачки вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Досліджено особливості наповнення державного бюджету України в умовах повномасштабної війни. Розглянуто трансформацію структури доходів бюджету, зокрема зменшення податкових надходжень та суттєве зростання ролі міжнародної фінансової допомоги. Особливу увагу приділено впливу війни на державні фінанси, ролі партнерської підтримки та перспективам фінансової стійкості України.

Ключові слова: Державний бюджет, дефіцит бюджету, доходи державного бюджету, надходження податків.

З початку повномасштабної агресії Росії Україна зіткнулася з численними викликами у сфері державних фінансів. Бюджет країни є ключовим інструментом для забезпечення обороноздатності, соціального захисту громадян та підтримки економічної стабільності. Водночас скорочення економічної активності, тимчасова втрата частини територій і різке зростання державних витрат значно ускладнили його наповнення. Для бюджетної системи України традиційним є хронічний дефіцит, який у 2022 р. через війну досяг критичного рівня. Це зумовило необхідність пошуку нових джерел доходів, оптимізації видатків та залучення міжнародної фінансової допомоги. В умовах воєнного стану особливо важливим є безперервне, ефективне та своєчасне виконання державного бюджету, адже від цього залежить соціальна стабільність і належний рівень життя населення.

Державний бюджет України є об'єктом виконання головних функцій фінансів – контролюючої та розподільчої. Це охоплює процес формування доходів, розподілу фінансових ресурсів за напрямками видатків і нагляду за ефективністю їх використання для досягнення запланованих результатів. Доходи бюджету – це частка централізованих ресурсів держави, потрібних для виконання нею відповідних функцій, що виражають економічні відносини, які виникають у процесі формування фондів грошових коштів і надходять у розпорядження органів державної влади й управління [1].

Для аналізу впливу війни на доходну частину державного бюджету України проведемо порівняльне дослідження державного бюджету за 2021-2024 роки (табл. 1, 2).

Таблиця 1. Доходи державного бюджету України в національній валюті (млрд грн)

Джерела надходження	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. до 2021 р., %
Податкові надходження	1 107,09	949,76	1 203,54	1 647,18	148,78
Неподаткові надходження	175,36	346,33	991,60	974,39	555,65
Доходи від операцій з капіталом	0,33	0,61	0,10	0,18	54,54
Доходи від органів державного управління	12,58	9,47	42,91	26,52	210,81
Надходження від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	1,29	481,09	433,40	473,94	36 739,53
Цільові фонди	0,21	0,14	0,43	0,47	223,81

Джерело: узагальнено авторами за інформацією [2]

У 2024 р. український бюджет значною мірою базується не лише на внутрішніх податкових надходженнях, а й на **зовнішній фінансовій допомозі**, яка стала ключовим джерелом покриття видатків у воєнних умовах. Водночас скорочення доходів від операцій з капіталом свідчить про ослаблення інвестиційного середовища. Встановлено, що у доларовому еквіваленті доходи державного бюджету України демонструють значну залежність від **міжнародної допомоги та неподаткових джерел**, тоді як податкові надходження фактично скоротилися.

Таблиця 2. Доходи державного бюджету України в іноземній валюті (млрд дол. США)

Джерела надходження	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. до 2021 р., %
Податкові надходження	40,70	25,97	31,69	39,18	96,26
Неподаткові надходження	6,45	9,47	26,11	23,18	359,38
Доходи від операцій з капіталом	0,012	0,017	0,0026	0,0043	35,83
Доходи від органів державного управління	0,46	0,26	1,13	0,63	136,96
Надходження від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	0,047	13,16	11,41	11,27	23 978,72
Цільові фонди	0,0077	0,0037	0,0114	0,011	142,86

Джерело: узагальнено авторами за інформацією [2]

Отже, у воєнних умовах структура доходів державного бюджету України суттєво змінилася: податкові надходження зберегли свою роль, проте їх реальне зростання обмежене девальвацією, тоді як основним джерелом наповнення стали неподаткові платежі та міжнародна фінансова допомога. Це свідчить про високу залежність бюджету від зовнішньої підтримки та необхідність відновлення внутрішніх ресурсів у перспективі.

Література:

1. Першко Л. О., Ріппа М. Б. Фінанси: навч. посібник. Київ.: ПВНЗ «ІЕЕП», 2019. 388 с.
2. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>

Abstract: *The thesis examines the peculiarities of filling the state budget of Ukraine in conditions of full-scale war. The transformation of the structure of budget revenues is considered, in particular, the reduction of tax revenues and a significant increase in the role of international financial assistance. Special attention is paid to the impact of the war on state finances, the role of partner support and the prospects for the financial stability of Ukraine.*

Keywords: *State budget, budget deficit, state budget revenues, tax revenues.*

***Науковий керівник – БУРКОВСЬКА Алла,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв***